

AGOST 2024

#d'AquellesCendresAquestesPedres
#EspèciesRebrotadores

#Agost #NiAl'AgostCaminar,NiAlDesembreNavegar

ÍNDEX

<u>Actualitat</u>	<u>3</u>
<u>Ressenyes</u>	<u>23</u>
<u>L'entrevista del mes</u>	<u>30</u>

ACTUALITAT

Experiència

Colles i bandolers a la Marina Alta

Amb cotxe

Amb bici

A peu

L'experiència del mes a la Marina Alta: Colles i rodors a la Marina. Llegendes fora de la llei

Llegendes de la Marina Alta fora de la llei.

Aquest mes d'agost l'equip de la MACMA ens hem posat de nou la motxilla a l'esquena i hem anat a explorar algunes coves, pobles i camins entre muntanyes. En aquesta ocasió plantejem una volta plena d'història i cultura pels últims segles a la Marina Alta. L'experiència està plantejada per fer amb cotxe, moto o bicicleta entre diferents pobles i caminant o amb bicicleta per dins dels pobles i per les rutes proposades. Un itinerari de dos dies i 10 municipis, on un dia els bandolers van deixar l'empremta de la seua història. Descobrir el territori d'una manera diferent és possible, i el nostre equip ho ha tornat a fer. Hem entrellaçat en una excursió la història, la cultura i el patrimoni amb el nostre territori i els espais que ens envolten, d'una forma divertida i dinàmica. Poble a poble, pel territori més amagat de la Marina, anirem visitant els elements més emblemàtics relacionats amb el món del bandolerisme. Queda't amb nosaltres i anirem desvetllant els tresors que amaguen els nostres pobles i paisatges.

Ja ens trobem en l'equador de l'estiu i amb aquesta calor, el que més desitgem és trobar-nos amb l'ombra de la muntanya i poder gaudir del cel clar que ens ofereix.

UN POC D'HISTÒRIA. Sabem d'on venim per decidir on anem.

El bandolerisme ha existit al llarg de la història de la humanitat, amb una gran presència en el Mediterrani des del segle XVI fins a finals del XIX. La Marina Alta era una llar habitual on s'amagaven un gran nombre de bandolers. Aquesta figura ha sigut molt rellevant en la societat, tant en l'àmbit social com en el cultural.

Des del segle XVI, el bandolerisme va campar amb força pel territori de la Marina i va persistir fins a final del segle XIX. Aquest fenomen ve lligat del sistema social, polític i econòmic del moment, sobretot per la duresa del règim senyorial que fomentava la pobresa extrema. Una altra causa són les grans crisis econòmiques, polítiques i de sanitat lligades a diferents onades d'epidèmies, que van fomentar una potent crisi social que alimentava el gros de les colles de roders o bandolers que buscaven una forma de sobreviure a un moment molt dur. Les seues actuacions es basaven en el banditatge rural, atracant a persones adinerades per rutes comercials i camins de muntanyes, mostrant matisos de revolta contra les injustícies i la pobresa.

El fenomen del bandolerisme va portar a una divisió de l'opinió pública. D'una banda, un grup de persones veien als roders com a "maleïts" que atacaven les seues vides i com una xacra a extingir. Altres persones els consideraven persones extraordinàries i herois a l'estil de *Robin Hood*, que furtaven als rics per donar-ho als pobres.

Un fum de roders habitaven les muntanyes i coves del nostre territori. Incessantment, els rics i terratinents eren assaltats per diferents colles de bandolers de la Marina Alta, la Marina Baixa i la Safor, però hi ha un robatori que, avui en dia, s'ha convertit en llegenda literària. Parlem d'un esdeveniment que va ser molt mencionat a les comarques del Comtat i la Marina Alta: el robatori de Benimassot. El 22 de febrer de 1874, la colla de lladres anomenats Segrestadors de la Marina va assaltar a la matinada

l'església de la Puríssima Concepció de Benimassot. Els 34 lladres, amb Josep de la Tona al capdavant, va perpetrar un saqueig sense violència, tancant als ciutadans i ciutadanes dins de l'església i nomenant els més rics del municipi per a obligar-los que els obriren les seues cases i poder saquejar sense cap inconvenient. Finalment, els bandolers van fugir pel barranc de Malafí, des de la Vall de Seta fins a la Marina Alta.

Aquest esdeveniment, junt amb tots els altres viscuts durant quatre segles, van fer que el bandolerisme tinguera una gran influència en les vides dels ciutadans i ciutadanes de la Marina Alta. Actualment, els roders representen una part de les característiques del "poble valencià" i les seues històries segueixen ben vives en la memòria del poble valencià. No són massa els arxius i documents que s'han trobat sobre els bandolers, però l'empremta que van deixar ha fet que les seues històries continuen circulant de boca en boca pels carrers dels pobles de la Marina, convertint aquestes aventures en història viva i patrimoni col·lectiu. Aquesta empremta la podem trobar en la literatura, la llengua i les nostres expressions. Al llarg dels anys s'han escrit un fum de llibres, sobre el bandolerisme en la Marina Alta, així com, alguns contes que narren el robatori de Benimassot. També podem veure en el dia a dia algunes expressions: "Quedar com Camot", "Eixe és un *ganyan*", o "S'ha quedat com la núvia de Pinet, amb la cara llavada i el monyo fet".

A continuació, deixem una xicoteta llista de colles i bandolers que actuaven a la Marina Alta i comarques de voltants:

- Josep de la Tona de Pedreguer. Cap de la colla anomenada els Segrestadors de la Marina, composta sobretot per gent dels pobles de la Rectoria com Benimeli, el Ràfol d'Almúnia, Sanet i els Negrals, i Sagra.
- Pinet de Tàrbena actuava pel camí de les voltes fins a Parcent.
- La colla del Ganyan de Pego.
- Eugeni Cruanyes de Xàbia, que actuava a Senija i Xaló.

- Francesc Xolvi de Xàbia, que actuava a Benissa, Calp i Llíber.
- Mixana de Castell de Castells.
- La colla de Destralet, de la Vall d'Ebo.
- Camot de Xàtiva, un dels bandolers més coneguts.
- El Manco Calderón, un dels bandolers més coneguts de Cocentaina.
- Jaume el Barbut, tota una llegenda de Crevillent.
- Batiste el Marca, de Quatretonda
- Josep Agüir Esquer, de Guadassuar.

Curiositats:

- Lladre: Persona que roba. També anomenat roder i bandoler.
- Robatori de Benimassot: en aquest robatori van aconseguir entre 53.000 i 55.000 reials que actualment equivalen a 660.000€.
- Les colles de bandolers utilitzaven les coves i altres espais en les muntanyes com a amagatall i resguardar el seu “tresor”.

JORNADES PROPOSADES. Pas a pas anem fent camí.

Aquest mes proposem una experiència per endinsar-nos en una xicoteta part de la història de la Marina. Aprofitem així per a fugir de la calor. Durant les jornades proposades, combinarem les rutes per senda i per poble, amb la visita a espais emblemàtics que han jugat un paper en la història del bandolerisme.

Per començar aquesta excursió, anirem a **Pedreguer**, un poble que es troba en la part central de la comarca. La relació d'aquest municipi amb el bandolerisme és per un personatge molt important durant el segle XIX. Parlem de Josep de la Tona, un bandoler i cap de la colla “**Els segrestadors de la Marina**” qui van fer un dels cops més sentits per tot el territori, el robatori de Benimassot. El nom

de la Tona ha rodat tant de boca en boca, que en aquest mateix poble podem trobar un carrer amb el seu nom, el carrer **Josep de la Tona**. Per començar el dia, proposem fer una part de la ruta senderista dels **Molinets de Pedreguer**, deixant el cotxe a l'avinguda del País Valencià i començant des d'ací mateix la ruta per senda fins als **Molinets** i tornar a baixar. A la tornada de la ruta, recomanem parar a esmorzar a algun bar del poble i demanar un **Malcriat** (torrada de pa amb la meitat plena de tomaca i tonyina, i l'altra meitat de la llesca amb tomaca i anxoves). Després de carregar forces, anirem amb cotxe o caminant a l'**Hort de l'Alé**, per visitar una instal·lació, construïda en 1830 i rehabilitada posteriorment amb l'objectiu de promocionar la sostenibilitat en l'aspecte ecològic, etnològic i solidari. Per acabar, amb el cotxe i per senda, anirem a visitar el **Castell de l'Ocaive**, datat en l'època medieval i reconstruït fa poc per evitar l'enderrocament complet.

A tall seguit ens dirigirem al següent municipi, **El Poble Nou de Benitatxell**, situat a la costa sud de la Marina. Primer, recomanem donar una volta pel xicotet nucli urbà i visitar **El Portalet**, nom amb el qual es coneix la porta que dona accés a la plaça de l'Església des del seu costat posterior. Des d'allí tindrem unes espectaculars vistes del Montgó i la seua plana. També visitarem l'**Església de santa Maria Magdalena** que es troba en el punt més alt del nucli urbà, i

l'**Oratori de Sant Jaume Apòstol**, també conegut com l'Oratori de Jaume Llobell, on es trobaven unes escoles i un hospital annexos al temple. En últim lloc, visitarem la **Cova de les Bruixes**, considerat jaciment arqueològic que engloba totes les cultures que han passat pel municipi, des dels ibers fins als primers pobladors cristians, en què destaca la presència andalusina. Conta la llegenda popular que aquesta cova era un amagatall dels lladres i bandolers, on amagaven la riquesa robada i, perquè les persones no s'aproparen a la cova, aquests feien crits, cremaven sofre i contaven pel poble que en eixa cova hi havia bruixes, d'ací el seu nom. Així, els bandolers s'asseguraven d'espantar a la gent i mantenir un refugi segur. Amés a més l'Ajuntament disposa de quaderns didàctics per a totes les edats i poder-los fer en família. Vos deixem l'enllaç per a descarregar el materials [FENT CLIC ACÍ](#).

El següent poble que visitarem en aquest primer dia de l'experiència és **Senija**. Municipi de l'interior de la comarca que també està relacionat amb les colles de bandolers, sobretot la **Cova de la Garganta**, ja que va ser el refugi del bandoler anomenat Tona, que robava als comerciants que anaven o venien pel camí vell de València. A més, recomanem endinsar-nos en la marxa senderista organitzada per l'Ajuntament de Senija, el Club de Muntanya Margalló i la FEMECV, anomenada **El camí dels bandolers**,

ja que és un recordatori a eixa part tan important per al poble, que van ser els bandolers. A més, visitarem l'[Arc gòtic](#) i l'[Antiga font del poble](#), dos espais emblemàtics per als senigers i senigeres.

Per tancar aquest primer dia de les jornades proposades, ho farem a [Castell de Castells](#), el poble d'interior que tanca la comarca amb les comarques del Comtat i la Marina Baixa. D'aquest municipi era **Mixana**, un bandoler conegut per la gent de la Marina. A més, des de Castell de Castells comença la ruta senderista per la qual van fugir els bandolers en el robatori de Benimassot. Es tracta de la ruta [PR-CV 168 Castell de Castells - Pla de Petracos - Barranc de Malafí - Benimassot](#), d'un total de 35 quilòmetres, amb un desnivell de 1162 metres i una mitja d'11 hores. Durant el trajecte, visitarem el [Santuari del Pla de Petracos](#) i el [Barranc de Malafí](#), els pobles de Fageca, Famorca i Tollos fins a arribar a Benimassot. Una altra opció és fer-la més curta, eixint des de Castell de Castells fins al pla de Petracos i tornar pel mateix camí. Una vegada tornem al poble, podem donar una volta pels carrers i visitar l'[església de Santa Anna](#). Per acabar aquest dia tan complet, podem anar a un bar i demanar "minxos" per a sopar, un plat molt típic de la zona.

El segon dia d'aquesta experiència, continuarem visitant pobles dels bandolers, camins per on atracaven i espais on s'amagaven. Aquest dia el començarem visitant una de les quatre valls de la Marina Alta. La **Vall d'Ebo**, ubicada a l'interior oest de la comarca, enclavada en una de les seues zones més escarpades. A més, és el poble d'alguns bandolers de la colla de **Destralet**. Per començar el dia, donarem una volta i aprofitarem per a veure l'**església de Sant Miquel** i el **Museu etnològic i Centre d'Interpretació d'Art Rupestre**, una casa antiga que s'ha convertit en museu amb la col·laboració de tots els veïns i veïnes. Per acabar, quan agafem el cotxe per dirigir-nos al pròxim poble, farem una última parada a la **Cova del Rull**, descoberta l'any 1919 i que ara està oberta al públic. Hi podem gaudir de la cova plena d'estalactites i estalagmites que creen formes de diversos colors.

Des d'aquest municipi, situat a 394 metres d'altitud, baixarem a visitar una xicoteta subcomarca, **la Rectoria**, conformada per cinc municipis. La majoria d'aquests eren els pobles dels bandolers que formaven la colla dels Segrestadors de la Marina i que van portar a terme un dels atracaments més sonats en el territori valencià, el robatori de Benimassot. Aquesta colla de la Rectoria amb el seu cap, Josep de la Tona, van fugir i amagar el seu botí per diferents pobles com Sagra, el Ràfol d'Almúnia, Benimeli, i Sanet i els Negrals. El primer poble és **Sagra**, i abans de visitar cap espai, anirem al bar a esmorzar una de les seues famoses coques de figatells o de fumats junt amb els cacaus, olives i l'ensalada de tomaca i ceba de l'horta. Seguit, començarem anirem baixant pels carrers, fins a arribar a la plaça, on trobem **l'Ajuntament** i **l'església de Sant Sebastià Màrtir**. També ens toparem amb la **plaça de les Fonts**, un dels llocs més valorats per la gent del poble, on sempre s'ajunten per fer comboi. Des d'ací començarem una ruta que creuarà per tres pobles més de la Rectoria, passejant per camins i visitant els seus espais més emblemàtics.

Començarem pel camí de la Séquia Perduda, passejant entre tarongers fins a arribar pel camí Fondo al **Ràfol d'Almúnia**. Allí mateix trobem l'**Escut picat de la Segona Germania**, picat pels llauradors en protesta contra els senyors. En aquest mateix punt també podem veure el **llavador**, un espai molt important per al dia a dia de la població, ja que temps enrere les dones havien de desplaçar-se fins a les séquies per a poder rentar la roba. Continuem passejant pel poble i visitarem l'**església de Sant Francesc de Paula** i el parc que hi ha al final del poble, en la zona esportiva, anomenat pels rafolençs i rafolenques, els **Xops**.

Per arribar al següent poble, passarem d'anar per camí a caminar per la CV - 729 fins a **Benimeli**. Un poble menut i amb encant en cada racó. En la mateixa carretera trobarem la Font de Sant Andreu. Endinsant-nos pels carrers estrets trobarem molts espais màgics del poble. A la plaça major, al costat de l'**església de Sant Andreu Apòstol**, està la **Casa de la Tia Xima**, un lloc significatiu en la història del bandolerisme a la Marina. Conta la llegenda que va ser la

casa on van guardar el tresor del robatori de Benimassot. Continuarem visitant la Placeta Gil - Premsa d'oli i el **parc** del camí del calvari.

Per la mateixa CV - 729 anirem fins a Sanet i els Negrals, últim poble de la Rectoria, situat al repeu d'un dels vessants de la serra de Segària, l'eix central de la comarca, a la banda nord. Aquest municipi naix amb la unificació de dos nuclis de població. Avançant pels carrers, trobarem l'església de Santa Anna i la plaça del Crist, que es va construir amb la col·laboració econòmica de tot el poble. Des d'aquest indret hi ha una de les millors vistes panoràmiques de la vall i del riu Girona. En aquesta plaça se celebren les festes en estiu i els saneters i saneteres s'ajunten per fer germanor. Just davant de la plaça està el Palau de la Senyoria, o el Palauet dels Senyors de Merita, d'estil academicista, es va construir al segle XVIII i reformar al XIX. Per acabar amb Sanet i els Negrals i amb la subcomarca de la Rectoria, visitarem la Bolata. Es tracta d'un brollador situat entre Tormos i Sagra, el caudal del qual està format principalment per la serra del Migdia i els Recingles. L'aigua corre d'oest a est, i es caracteritza per un funcionament irregular.

Quan finalitzem la visita a aquesta subcomarca, tornarem pel mateix camí fins on tenim el cotxe i ens dirigirem a **Pego**, fent la primera parada al **Parc Natural de la Marjal** per fer un **itinerari interpretatiu en barca pel Salinar**. A continuació ens dirigirem al mateix municipi per fer una **ruta per les Muralles i el centre**, on visitarem l'ajuntament, la **Casa de la Senyora** i el **Portal de Sala**, l'únic que queda dret dels tres portals antics que donaven accés a la vila fortificada. Per acabar aquesta experiència plena d'història, anirem fins al passeig de Cervantes, on veurem la **Font dels Quatre Xorros**, font pública de principis del segle XIX, de naixement natural. Ací tancarem el dia, descansant en algun dels bars del Passeig, per prendre una beguda refrescant i algun dels menjars tradicionals del poble.

Aquesta experiència està pensada per fer-la en dos dies, siguin consecutius o en dos dies diferents. L'equip de la MACMA proposem unes rutes, espais i edificis per visitar, però cada persona pot adaptar l'experiència a les seues capacitats, resistència física i interessos. Si voleu ampliar informació o elements a visitar de cada poble, podeu entrar a la pàgina web de **Descobrim la Marina Alta i adaptar l'experiència als vostres gustos amb la motxilla.

I MÉS ENCARA. A la taula i al llit al primer crit.

Més per descobrir

On Menjar, On Dormir, On Comprar

A la taula i al llit al primer crit

On Dormir

On Menjar

On Comprar

Activitats i altres

ACTUALITAT

El tret de sortida de l'exposició històrica itinerant «Marinant Estellés» ha tingut lloc al Poble Nou i a Senja amb èxit de participació

El president de la MACMA junt a l'alcalde del Poble Nou de Benitatxell i tota la corporació municipal en la inauguració al Mercat Municipal.

El Departament de Cultura de la Mancomunitat Comarcal de la Marina Alta (MACMA) ha donat el tret de sortida inicial a la nova iniciativa cultural: l'exposició «Marinant Estellés». Aquesta innovadora mostra, que constarà de dues exposicions paral·leles, recorrerà la comarca fins al desembre de 2025, oferint una fusió única de poesia i imatges de la Marina Alta.

Cada una de les exposicions presenta vint poemes del reconegut poeta valencià Vicent Andrés Estellés, acompanyats de fotografies que capturen l'essència de la Marina Alta. Aquesta combinació visual i literària es complementa amb la recitació dels poemes per part d'artistes locals. Les persones interessades a visitar les exposicions podran gaudir de la poesia recitada a través de codis QR que permeten accedir als àudios, així com a través d'uns auriculars disponibles a l'exposició.

Imatges de la inauguració al Poble Nou de Benitatxell.

La inauguració oficial de «Marinant Estellés» va tindre lloc el passat 10 de juliol al Mercat Municipal del Poble Nou de Benitatxell. Van obrir l'acte l'alcalde del municipi, Miguel

Ángel García Buigues, el president de la MACMA, Sergi Ferrús Peris i Anna Gascón com a representant de la Plataforma Cívica «Cent d'Estellés». A més van col·laborar Salvador Bolufer Femenia al que el seguiren Marina Mulet Gayá, Tomàs Llopis Guardiola, Joan Femenia Mas i Rosario Caselles Canet, que recitaren i musicaren diversos versos inaugurals, tos col·laboradors de l'exposició.

L'exposició germana va tindre també una inauguració a la Casa de Cultura de Senija el 18 de juliol. També van encetar l'acte l'alcaldeessa Pepa Argudo Ferrer i la tècnica de cultura i patrimoni, Núria Gómez Bolufer. En aquesta ocasió, les artistes convidades van ser Lídia Santacreu Ferrà i Eva Ferrer Villena que amb el seu projecte conjunt "Llunació recitals" realitzaren una deliciosa posada en escena que combinava cançons i recitació en viu, i que captivà al públic assistent.

L'alcaldesa de Senija, Pepa Argudo, i la tècnica de la MACMA durant la seua intervenció.

Després de l'èxit de les inauguracions, les dues exposicions bessones continuaran el seu viatge per la Marina Alta, oferint a residents i visitants aquesta experiència artística única.

Durant el mes d'agost, les exposicions faran parada a la Casa de Cultura de Castell de Castells a partir del 7 d'agost, i al Museu Etnològic de la Vall d'Ebo a partir del 8 d'agost. I

com ja serà habitual d'ara endavant també comptaran amb artistes convidats. En el cas d'Ebo, el recital poètic serà a càrrec de Joan Femenia Mas i Enric Casado Navarro, una parella amb una llarga trajectòria en recitals poètics, mentre que a Castells de Castells serà el torn de dues noves veus en femení que han col·laborat en l'exposició, Ariadna del Ruste Pérez i Núria Gómez Bolufer. Ambdues exposicions es podran visitar fins al 26 d'agost. De cara al mes de setembre, «Marinant Estellés» es traslladarà a la biblioteca de Xàbia, on es podrà visitar del 5 al 23 de setembre, i a la de Gata de Gorgos, del 19 al 30 de setembre.

Imatges de la inauguració a Senija.

«Marinant Estellés» no és només una celebració de l'obra de Vicent Andrés Estellés, sinó també una oportunitat per revalorar el patrimoni cultural i natural de la Marina Alta. A través de la poesia i les imatges, aquesta exposició pretén fomentar una connexió més profunda entre els residents de la comarca i el seu entorn, alhora que es promou la cultura local.

Amb aquesta iniciativa, el Departament de Cultura de la MACMA reafirma el seu compromís amb la promoció de la cultura i l'art a la Marina Alta, oferint una experiència cultural enriquidora i accessible per a tothom. No us perdeu aquesta oportunitat única de redescobrir la poesia de Vicent Andrés

Estellés i les meravelles de la nostra comarca.

Pots consultar les pròximes inauguracions al següent cartell:

MARINANT ESTELLÉS

Paisatges, poemes i veus
de la Marina Alta

EXPOSICIONS A JULIOL, AGOST I SETEMBRE

El Poble Nou de Benitatxell
Mercat Municipal
Del 10 al 29 de juliol

La Vall d'Ebo
Museu Etnològic
Del 8 al 26 d'agost

Senija
Casa de Cultura
Del 18 de juliol al 5 d'agost

Xàbia
Biblioteca
Del 5 al 23 de setembre

Castell de Castells
Casa de Cultura
Del 7 al 26 d'agost

Gata de Gorgos
Biblioteca
Del 19 al 30 de setembre

I també veure totes les fotografies de les inauguracions als nostres àlbums:

[ÀLBUM "Inauguració al Poble Nou de Benitatxell"](#)

[ÀLBUM "Inauguració a Senija"](#)

RESSENYES

Ressenyes musicals 2024

Cor i foc - Maluks

Cor i foc - Maluks

El grup musical Maluks, originat al barri de Benimaclet (València) l'any 2009, és un grup compost per xiques. Cadascuna d'elles té experiència musical prèvia i

formació en instruments com la guitarra, el violí o el violoncel.

Laura Honrubia i Marina Bolea són les veus del grup, i Maria Deltell introdueix les bases musicals com a DJ.

'Cor i foc' és el segon àlbum del grup, estrenat dos anys després de publicar el primer, 'Som i vibrem', en el qual també va participar Núria Pons, excomponent de les veus del grup.

El treball de les artistes de l'electro-tropicalisme valencià del moment compta amb huit peces plenes de dancehall, ritmes llatins, rap i urban, reggae i, fins i tot, techno. Canten a l'essència combativa i comunal del poble valencià,

combinant amb propostes festives i reivindicatives d'un missatge transversal que respira una dialèctica entre identitat col·lectiva, aprenentatge, empoderament i sororitat, a ritme del dancehall, dembow, rap, soca i timba llatina.

Aquest àlbum ha sigut produït per Genís Trani i Jota Terranegra, amb les col·laboracions de Rudymentari (Menorca) i Dupla (Euskal Herria).

Pots escoltar Cor i foc a través de YouTube, Spotify, Deezer i Apple Music.

RESSENYES

Ressenyes recerca 2024

El convent franciscà de Benitaia a la Vall de Gallinera i la seua alineació - J. Lull García

El convent franciscà de Benitaia a la Vall de Gallinera i la seua alineació

José Lull García, nascut a Gandia l'any 1972, és llicenciat en Egiptologia per la Universitat de Tübingen (Alemanya) i llicenciat en l'especialitat d'arqueologia i doctor en història per la Universitat de València. Actualment, és professor del

màster universitari d'egiptologia i investigador de l'Institut d'Estudis del Pròxim Orient Antic a la Universitat Autònoma de Barcelona.

També, ha estat autor de diversos estudis, monografies, articles, conferències, seminaris i cursos especialitzats, entre altres.

Com a enamorat de la Vall de Gallinera, ha contribuït al

record de la seua història i llegat cultural gràcies al redescobriment de l'alineació solar de la Foradà, publicat per primera vegada en *Trabajos de Arqueoastronomía* (2006). El llibre fa un recorregut des dels musulmans sota el domini cristià, fins al convent franciscà de la Vall i la seua fundació, les seues incidències i assistències de la comunitat religiosa, el tancament del convent i el destí de les seues pertinences i l'espai del convent després del seu tancament i posterior desaparició. També fa esment de la Foradà i l'alineació solar del convent, la constatació del fenomen, on situar-se per a veure l'alineació i com fer-ho, la recuperació d'una tradició oblidada i un nou reclam turístic de la Vall de Gallinera.

RESSENYES

Ressenyes literàries 2024

La otra perspectiva del tiempo - J. J. Mas Far

‘La otra perspectiva del tiempo’

Juan José Mas Far, natural de Benidoleig, amb quasi quatre anys de feina i investigació, ens deixa retractada en aquest llibre la història del seu municipi des dels principis del segle XX fins als primers anys de democràcia, en forma de novel·la històrica-costumista. Aquesta pretén reflectir la realitat política, econòmica, social i humana dels habitants d'aquella època, així com percebre l'especial significació d'aspectes de l'economia, la societat i la seua cultura, que acaben reflectint-se en la vida diària. A més, podeu veure fotos i documents que donen una visió gràfica del Benidoleig d'ahir.

La sinopsi de l'obra diu el següent: El final de la cançó va coincidir amb el xoc de la seua mirada amb els enormes blocs de formigó que pretenien suplantar a la granja de Bartolo en el seu espai natural. Tal impacte li va provocar un estremiment. Mentre, prenia consciència de la perspectiva

que el temps atorgava a l'anàlisi de records i vivències passades. Aquella àrida imatge es va anar difuminant per l'efecte de les llàgrimes que van inundar els seus ulls, en un sobtat atac de melancolia. Alhora, un ressort ocult del cervell li feia cascavellejar en les oïdes el són d'"El temps passarà". Una escena de la definitiva separació d'Ilsa i Rick, que va servir de fons instrumental a aquella veu interior quan va passar a recitar lentament les estrofes quevedianes:

*"¿Qué otra cosa es verdad, sino pobreza
en esta vida frágil y liviana?
Los dos embustes de la vida humana,
desde la cuna, son honra y riqueza.
El tiempo, que ni vuelve ni tropieza,
en horas fugitivas la devana;
y, en errado anhelar, siempre tirana,
la Fortuna fatiga su flaqueza.
Viva muerte callada y divertida
la vida misma; la salud es guerra
de su propio alimento combatida.
¡Oh, cuánto, inadvertido, el hombre yerra:
que en tierra teme que caerá la vida,
y no ve que, en viviendo, cayó en tierra!"*

La otra perspectiva del tiempo

J. J. Mas

L'ENTREVISTA DEL MES

Entrevistes 2024

Àlex Seguí - Artista plàstic i músic

ENTREVISTA A ÀLEX SEGUÍ, PROFESSOR, ARTISTA PLÀSTIC I MÚSIC

Àlex Seguí, nascut a Pego el 10 de desembre de 1984. Un artista amb un perfil multidisciplinari pel que fa a facetes creatives. Comença la seua formació acadèmica amb la llicenciatura en Belles Arts, ja que, des de menut li agradava molt dibuixar. Posteriorment realitza el Màster de Producció artística. Pensament crític i cultura visual, i el Màster d'educació secundària.

El seu interès per l'art no es queda ací, la seua curiositat i les ganes de viure l'art el porten a ampliar la seua carrera com a artista plàstic, realitzant diverses exposicions i actualment donant classes com a funcionari de carrera a l'Escola d'Arts Superior i Disseny d'Alcoi. A més, ha combinat aquesta faceta d'artista plàstic amb la de músic, formant part de grups com La gossa sorda, Aspencat i fent col·laboracions amb molts altres grups de música.

Aquest pegolí, des de ben jove s'ha interessat per totes les cares de l'art, i ho ha fet a través de la investigació sobre la

creativitat, centrant-se a saber com es reflecteix aquesta en les persones. En definitiva, la seua forma d'entendre l'art és “una forma d'aportar llum a la societat, o de participar de les virtuts i les contradiccions que conformen els temps que ens ha tocat viure”.

Què ens pots avançar d'aquest nou projecte?

És un projecte que anem a fer amb calma. Recentment, he sigut pare i no puc dedicar-me exclusivament ara mateix al projecte. El vessant musical és una part més de mi, i tinc moltes ganes de continuar publicant cançons. És el que anem a fer, si tot va com tenim previst.

La cançó de Paradigma mort és una reflexió sobre la nostra societat actual. Les cançons que seguiran aquesta primera, continuaran amb aquesta reflexió?

Sí. La cançó de Paradigma Mort és una metàfora de la crisi dels sistemes culturals i polítics occidentals. En el meu cas, parteix del desencant amb alguns aspectes concrets del món de l'art de galeries. Però està escrita en obert. O siga, que la podries aplicar perfectament al món de la política, o d'altres àmbits. En definitiva, parla de la frustració que sents quan el sistema d'idees amb què t'has construït com a individu, fa aigües, o deixa de ser funcional. La sensació que allò amb què creies ha resultat ser un mirall o un castell de sorra.

Quina rebuda has tingut del públic amb Paradigma mort?

La rebuda ha sigut genial. Després de vuit anys o més d'absència de La Gossa Sorda (no recorde exactament), em va sorprendre la rebuda del públic. Vàrem rebre molt de feedback i pareix que la cançó ha agradat molt, la qual cosa ens alegra perquè havíem fet una aposta de sonoritats que no sabíem fins a quin punt podia funcionar.

Alguna vegada havies pensat a fer un projecte en solitari?

Ho he pensat moltes vegades. I sobretot, m'ho han proposat moltes vegades. És una posició que m'agradaria explorar. Em veig amb ganes.

Durant la teua trajectòria musical, has participat en molts

grups. Hi ha algun grup que no has col·laborat i sí que t'agradaria? Quin?

De grups importants de fa unes dècades és cert que vaig col·laborar amb quasi tots. Però si pense amb el moment d'ara, em fa molta curiositat imaginar com quedaria fer cançons amb artistes com Sandra Monfort, La Maria o Jazzwoman. També tornaria a col·laborar amb Pep de la Tona (que ja ho hem fet) o amb Malifeta.

Dels grups de música en valencià que han deixat d'actuar, quin t'agradaria que tornara?

Obrint Pas és el grup que més m'agrada d'aquell moment, va marcar un abans i un després en tot. Recorde moments molt èpics i moments de vivències personals. No sé, per nostàlgia m'agradaria tornar-los a veure. I també pense que tenien uns continguts que no estaria malament recordar a la gent jove. Hem perdut el contacte amb el carrer, l'assemblearisme, l'actitud contestatària o la necessitat de construir-nos una identitat a través del col·lectiu, pell amb pell.

Com veus el panorama de la música en valencià actual?

En termes creatius el veig molt bé. En termes de producció el veig també molt bé. On continue veient el problema és en la precarietat. Als artistes que volen viure de la música al nostre territori els costa moltíssim aconseguir-ho. És un treball bonic, però precari. En l'escena actual, a més, la necessitat de produir contingut per a les xarxes ha encarit molt més el producte final. És més difícil publicar música de qualitat ara que abans, encara que pareix al contrari. Pel que fa al discurs, trobe a faltar una visió més crítica del sistema. Els joves d'ara creen la seua identitat a través de les xarxes, i pareix que darrerament, ens hem estancat amb discursos identitaris que no tenen contacte amb la col·lectivitat, més enllà dels likes o dels followers.

Fa uns anys, la dolçaina tenia un paper molt important en el panorama musical valencià. Creus que actualment la dolçaina continua tenint eixe paper tan protagonista en els grups valencians actuals?

No, no el té, però és comprensible. La introducció de la

dolçaina en produccions de música pop o rock es va donar en un moment en què la dolçaina necessitava ser recuperada de l'oblit cultural. I va coincidir amb un impuls que es va donar a molts nivells: acadèmic, popular, folklòric i en les produccions de música més moderna. Crec que en termes populars es va fer una feina quantitativa, que era molt necessària.

Per altra banda, pense que la dolçaina és un instrument molt interessant, però molt peculiar. Si jo l'utilitzara ara, hauria de ser pensant en una producció concreta, d'arranjaments i sonoritats molt concretes, si es vol ser mínimament original.

Creus que hi ha hagut algun canvi en el paradigma musical des que vas pujar per primera vegada a un escenari a ara? Quin?

Hi ha hagut canvis, de context i generacional. Els artistes nous tenen una relació més fluida amb l'entorn digital i això afecta també les produccions musicals. Com deia abans, el treball, d'una banda, o d'un/a artista ja no es limita només a produir música. Hi ha una feina de màrqueting i d'exposició que demana que els/les artistes també juguen a crear continguts a través "del personatge". O siga, que has d'exposar més parts de tu mateix a la vista del públic.

Per altra banda, el treball de producció i llançament d'un disc és més coral. Al projecte se suma molta gent que treballa amb l'artista o el grup: audiovisuals, escenografia, direcció d'art, vestuari... És un treball molt més ampli i, per tant, més car de fer que fa deu anys.

Agost de 2024

 Whatsapp

 Telegram

 Correu electrònic

O seguïu-nos a les Xarxes Socials!

Mancomunitat Comarcal de la Marina Alta:

Xarxa Jove Marina Alta:

Xarxa Esportiva Marina Alta:

